

Hogyan befolyásolják tartalomfüggő tényezők a Wikipédiát használók keresési magatartását

A *Regensburgi Egyetem Információtudományi tanszékének* három munkatársa – a szerzők – 2012 tavaszi félévében felmérést végeztek és tanulmányt írtak a Wikipédia internetes enciklopédia használatával kapcsolatosan. Az foglalkoztatta őket, hogy a rengeteg különféle tartalom (szöveg, kép, táblázat, listák stb.) szolgáltató Wikipédiát hogyan használják az emberek megadott keresési feltételek között. Három fő szempontból vizsgálták a kereséseket: képek felhasználása, a felhasználóktól érkező implicit visszajelzés a befogadott tartalommal illetően, és a felhasználói elégedettség adott tartalmi elemek esetében. A képhasználatot általában csak laboratóriumban lehet vizsgálni, míg a tartalom befogadásával kapcsolatos adatgyűjtés inkább terepen lehetséges. Módszertanilag ezért több utat választottak, hogy az implicit visszajelzés mégis mérhető legyen.

Az *implicit visszajelzésnek* a keresés folyamata alatt történő vizsgálata módját nyújthat arra, hogy már keresés alatt megtudja a rendszer, elégedett-e a felhasználó, a megtalált tartalmak relevánsak-e számára és elképzelhető, hogy már az aktuális keresés közben reagálhat a rendszer a felhasználó igényeire. Manapság, amikor a felhasználók a képeket gyakran a szöveggel szemben előnyben részesítik, egyre fontosabb szerep jut a *képek alkalmazásának*. A megértési és elsajátítási folyamatok a tanulás során hatékonyabbak, ha a szövegeket képek illusztrálják. A *felhasználói elégedettséget* egyelőre csak a képek esetében vizsgálták elektromiográf (az izmok villamos tevékenységét mérő műszer) és kérdőívek segítségével, illetve szemmozgásokat figyelő videókat elemeztek.

A felmérés és tanulmány 2012 áprilisától júniusig tartott. A laboratóriumban végzett vizsgálatban 28 mindkét nembeli személy vett részt, akik mind gyakorlott Wikipédia-használók voltak, a Wikipédia keresési lehetőségeit jól ismerték. A cikk írásának idején az összes adatot ugyan még nem értékelték

ki, de az eredmények elegendők ahhoz, hogy a módszerüket továbbfejlesszék, javítsák és ötleteik megvalósíthatóságát igazolva lássák.

Minden személy hat keresési feladatot kapott és kizárólag a Wikipédiát volt szabad használniuk. A feladatok a tényadatkeresésre, valaminek a megismerésére, vagyis a tanulásra és a szórakozásra vonatkoztak. A feladatokat összefüggésekbe ágyazottan, azaz előtörténettel és egyéb információkkal ellátva kapták meg a személyek, hogy jobban megértsék, miről van szó.

Példák a háromféle feladattípusra.

- Tényadatkeresés: A Titanic elsüllyedésekor hány személy volt a fedélzeten, mert az erről szóló film közben kiment a kísérleti személy és pont ezt a számot nem hallotta.
- Megismerés: A lacrosse játék menete, mert este a kísérleti személy barátnőjével ilyesmit fog nézni, és tájékozódni szeretne, mégis hogyan zajlik ez a számára ismeretlen játék.
- Szórakozás: Egy adott rendezvény előtt a kísérleti személynek van néhány perce, használja ezt ki szórakozásra, tetszése szerint keresgéljen a Wikipédiában.

A kísérlet folyamán a következő adatokat gyűjtötték be:

- felmérés minden feladat előtt és után kérdőívekkel,
- SMI RED szemkamera a szemmozgás figyelésére logfájlokkal és videókkal rögzítve (fixációk, szakkádok) – a videókat kézzel látták el jelzettekkel a tevékenységre (olvasás, szemlélés) és a tartalmi elemre (kép, cikkrészlet) vonatkozóan,
- böngésző logfájljai (egérmozgatás, billentyű gombjának megnyomása, képernyő görgetése),
- elektromiográf adatai: kétfajta arcizom mozgása érzelmi reakcióknál.

A felhasználói magatartás elemzése azt mutatta ki, hogy jelentős különbségek adódnak a különböző feladattípusoknál a felhasznált tartalmakat illetően. A tényadatkeresésnél a táblázatok és grafikus ábrákat részesítették előnyben, megismerési feladatoknál a bevezető szöveg és a listák voltak fontosak. Szórakozásnál mindenféle tartalmi elemet használtak. Az olvasási magatartás is változott a különféle feladatoknál. Míg tényadatkeresésnél a kísérleti személy átfutja szemével a Wikipédia cikkét, a másik két feladattípusnál sok szövegrészt el is olvas.

A szemkamerával előállított videók jegyzetelését csak a feladat befejezése után lehetett elvégezni, és a szemkamera csak laboratóriumi körülmények között volt alkalmazható. Ezért cél volt az is, hogy csak a kísérleti személy böngészés közbeni interakcióit használva tudjanak következtetni a felhasználói tevékenységekre. Az első adatok kiértékelése a videojelzetek és böngésző logfájlok adatai közötti korreláció vizsgálatával azt mutatta, hogy bizonyos felhasználói tevékenységeket (weblap olvasása, görgetése, vizsgálgatása, navigálás rajta) már a böngészési interakciók alapján fel lehet ismerni – szemkamera bevetése mellőzhető.

A felhasználói elégedettséget csak a képek viszonylatában elemezték. Megismerésnél és szórakozásnál sokkal gyakrabban nézték meg a képeket.

Tényadatkeresésnél a képek szinte alig játszottak szerepet. Általánosan az mondható ki, hogy a képhasználat mértéke a szakterület és feladattípus mellett a konkrét kérdéstől is függ. A kísérleti személyeknek kérdőíven kellett bejelölniük, hogy elégedettek voltak-e a képekkel a keresésük folyamán. Az elégedettség független volt a talált képek számától.

A felmérés összegzése: az adatok eddigi elemzése máris érdekes eredményekhez vezetett. Feltételezett összefüggések beigazolódtak, például, melyek a különböző keresési típusoknál előnyben részesített tartalmi elemek. További részletes vizsgálatok felderíthetik azt is, hogy van-e összefüggés a szakterületek, a felhasználók érzelmi állapota és az előnyben részesített tartalmi elemek között. Valószínűleg még más tényezők is szerepet játszhatnak: a meglevő ismeretek, kor, nem, tapasztalatok, használt eszköz, látásgyengeség miatti behatások stb. Különös komoly kutatási feladat a képek és a különböző képtípusok használata.

/KNÄUSL, Hanna – RÖSCH, Barbara – SCHUBART, Lea: Einfluss von Kontextfaktoren auf das Suchverhalten in der Wikipedia. = Information, Wissenschaft & Praxis, 63. köt. 5. sz., 2012. p. 319–323./

(Burmeister Erzsébet)